

Debat sobre l'Orientació Política Global del Govern

Intervenció inicial del cap de Govern,
Xavier Espot Zamora

Andorra la Vella, 15 de setembre de 2021

Gràcies Senyora Síndica,

Senyora Subsíndica,

Senyores conselleres i senyors consellers,

Esperança en un futur proper, en què puguem deixar enrere l'excelsionalitat del coronavirus, amb la vista posada especialment en una temporada d'hivern que tots esperem que sigui molt millor que l'anterior.

Sentit de la responsabilitat a l'hora de determinar com farem front al cost econòmic i social que ha tingut la pandèmia.

Preocupació per la dificultat creixent per tenir accés a recursos bàsics, com l'habitatge a un preu assequible.

Expectatives per saber si Andorra seguirà sent capaç d'oferir oportunitats de progrés a noves generacions cada cop més ben preparades i en els àmbits més diversos.

Optimisme, en veure com el nostre país continua sent atractiu per a les persones que ens visiten, les que decideixen fer-ne casa seva i les empreses que s'hi volen instal·lar.

Un cert cansament davant de problemes crònics que en algun moment semblaven superats i que tornen -amb insistència- a encapçalar les prioritats: com la mobilitat i les infraestructures.

Dubtes sobre el futur i la sostenibilitat del sistema públic de pensions.

Consciència que el fet d'estar reclosos entre muntanyes no ens estalvia haver de fer front als grans reptes del nostre temps, com la transició energètica i el canvi climàtic.

Voluntat d'enfortir la nostra cultura, la nostra identitat i els nostres valors a la vegada que encarem -més decididament que mai- el camí de l'obertura i de la internacionalització.

Confiança que Andorra sabrà trobar -un cop més- un encaix positiu i equilibrat de la seva societat i les seves institucions en un entorn canviant.

Sense la pretensió de ser exhaustiu, aquest podria ser un esbós dels sentiments i la perspectiva de de molts ciutadans del nostre país davant de la situació actual. També -n'estic segur- aquesta llista

reflecteix de forma prou fidel el pensament de molts dels que avui som en aquesta Cambra, ja sigui als escons dels consellers o als bancs de l'Executiu.

Però nosaltres -des del Consell General i des del Govern- tenim uns deures afegits: El de saber discernir allò urgent d'allò important; i atendre ambdós en la seva justa mesura. El de tenir l'alçada de mires i la perspectiva adequada per no oblidar el llarg termini; i per entendre que el llarg termini es construeix -també- amb la successió de curts terminis. El de trobar una resposta sistemàtica, estructurada i coherent a totes aquestes expectatives, preocupacions i necessitats. I -sobretot- el de no caure en la temptació de donar solucions simples a problemes complexos.

És amb aquest ànim que comparec avui davant d'aquesta Cambra per retre comptes de la feina feta durant els darrers 12 mesos, per enfocar els 12 mesos que vindran, per mirar de posar les llums llargues i veure-hi més enllà, i per sotmetre a l'escrutini dels consellers l'orientació política global del Govern.

Fa més o menys un any va tenir lloc, aquí mateix, el primer debat d'orientació política de la legislatura. En aquell moment havíem deixat enrere la primera fase de la **pandèmia del coronavirus** i, després d'un estiu en què l'economia i la vida havien -fins a cert punt- recuperat el seu pols habitual, encaràvem una tardor i un hivern marcats per la incertesa.

Ara sabem que aquell setembre del 2020, encara ens quedaven molts moments difícils i de gestió complexa i les línies d'actuació del Govern en aquelles dates van ser clares: Trobar un equilibri entre les restriccions per evitar la propagació de la malaltia i les activitats socials i econòmiques; desenvolupar protocols que ens permetessin recuperar els esdeveniments culturals i esportius de forma segura; consolidar l'**Oficina Covid** -que va arribar a tenir una xifra de 14 rastrejadors per cada 10.000 habitants, una de les més altes del món- per garantir que érem capaços de monitoritzar els diferents brots de la malaltia; desplegar una estratègia de **cribratges periòdics, gratuïts i puntuals** a la població, en funció del col·lectiu, el grup d'edat, el sector d'activitat o la zona de residència o de treball; garantir l'accés als test d'antigen ràpids -tant realitzats per professionals com en el format d'auto-test- com a mesura complementària de control i protecció; i, evidentment, treballar amb la vista posada en l'arribada de les vacunes contra el virus del SARS-CoV-2.

Durant els darrers mesos del 2020 i la primera meitat del 2021 es van mantenir les **mesures de suport econòmic i social**, que ja havíem posat en marxa el segon trimestre de l'any passat. Evidentment, tal i com era la voluntat del Govern i tal i com ens demanaven els agents econòmics

i socials, aquestes mesures s'han anat adaptant i modulant en funció de l'evolució de la situació; això ens ha fet tramitar en aquesta Cambra tres projectes de llei de mesures urgents entre el desembre de 2020 i el juny d'enguany.

Fins al juny passat va estar vigent de forma generalitzada el mecanisme de **suspensió temporal de contractes de treball** -els anomenats popularment ERTOS- que ha permès salvaguardar la gran majoria del nostre teixit productiu i preservar milers de llocs de treball. Les prestacions associades a les suspensions de contracte -així com les prestacions rebudes pels treballadors per compte propi- ascendeixen a un total de 59 milions d'euros satisfets pel Govern, als quals cal afegir el 25% de la prestació assumida directament per les empreses.

A més, aquest 2021 hem doblat amb escreix la quantitat liquidada en concepte de **programes ocupacionals**, que l'any passat va ser d'1,1 milions d'euros i aquest any ha ascendit -fins a data d'avui- a 2,5 milions, que han servit per donar feina a més de 200 persones.

En paral·lel a les suspensions temporals de contracte, el Govern va posar en marxa **dos programes de crèdits tous**, a interès zero per a empreses i autònoms i avalats per l'Executiu. El primer programa va ascendir a 130 milions d'euros i va anar destinat a 1.500 empreses o treballadors per compte propi que representaven més de 15.000 llocs de treball. Amb el segon programa, encara vigent, s'han concedit crèdits per valor de gairebé 19 milions d'euros per a 265 empreses i autònoms que representen al tomb de 2.000 llocs de treball. Així mateix, els **ajuts directes per a lloguer de locals per a negoci** han suposat 1,1 milions d'euros en forma d'aportació directa a les empreses i professionals.

L'esforç del Govern ha estat important -molt important- durant aquest any i mig marcat per la pandèmia del coronavirus. Però -evidentment- també cal reconèixer l'esforç de moltes altres persones i institucions: Dels professionals de la salut, en primer lloc; dels centenars de treballadors públics -en departaments molt diversos- que han fet possible la implementació dels programes de suport al teixit econòmic i social i la normalitat relativa en l'àmbit escolar; també els servidors públics -de l'Executiu, del Consell General i dels comuns-; de les empreses, treballadors per compte propi, assalariats i professionals del país -fa un moment em referia al 25% de la prestació dels ERTOS assumida directament per les empreses i crec que també és de rebut reconèixer l'esforç que han hagut de fer nombrosos propietaris de béns immobles que han vist reduïdes les seves rendes de lloguer de locals per a negoci i d'habitatges-; i, en definitiva, també cal reconèixer el civisme i la maduresa d'una immensa majoria de la població, que ha fet possible que superéssim el gran repte col·lectiu que aquests temps excepcionals ens exigien.

L'esforç del sector públic durant la pandèmia no es limita a allò que ha fet directament l'administració general o comunal, sinó que abasta també les empreses de titularitat pública. La **Caixa Andorrana de Seguretat Social** va haver de fer front a un increment exponencial del volum de feina, mentre que **Andorra Telecom i FEDA van reduir de forma significativa les tarifes** als afectats per la Covid-19 i per les restriccions associades a la pandèmia. En el cas de la producció i la distribució d'electricitat, aquesta reducció de tarifes ha significat un cost de més de 6 milions d'euros, i de més de 2 milions en el cas de les telecomunicacions.

Durant l'any i mig d'impacte del coronavirus, el Govern també ha estat al costat, no només de les empreses i dels assalariats, sinó també de totes les persones que han vist afectada la seva situació social i econòmica. Ja ho vaig avançar fa un any, durant l'anterior debat d'orientació política, però ara disposem de les dades consolidades del 2020, que ens permeten constatar fins a quin punt l'impacte social de la Covid-19 ha estat profund: L'import total dels **ajuts econòmics ocasionals** concedits pel Departament d'Afers Socials es va duplicar el 2020 respecte el 2019, passant de 2,3 a 4,5 milions d'euros. I enguany, fins a principis d'agost, l'import global ja se situava un 9% per sobre del 2020; això sí, amb un import mitjà per ajut inferior al de l'any passat. En un futur proper, treballarem per simplificar els processos i els tràmits referents als ajuts socials, fet que també servirà per alliberar més temps als treballadors socials, que podran dedicar més hores a l'atenció directa a les persones i a les famílies.

Més enllà dels ajuts econòmics ocasionals -que representen sempre un bon indicador de la situació social del país- des del Ministeri d'Afers Socials es van posar en marxa fins a sis **programes d'ajut directe relacionats amb la crisi de la Covid-19**: Es tracta d'ajuts per desocupació involuntària, per a l'habitatge de lloguer, per tenir cura de fills menors o amb discapacitat en situació d'aïllament, per a propietaris de locals comercials o habitatges o per desocupació involuntària en activitats relacionades amb l'esquí. L'import total d'aquests ajuts -algun dels quals, afortunadament, ja no estan vigents- va ascendir el 2020 a més de 3 milions d'euros.

A aquesta quantitat -evidentment- hi hem de sumar els 13 milions per **prestacions no directament relacionades amb la Covid-19** com la desocupació involuntària, els ajuts a l'habitatge de lloguer, les prestacions per fill a càrrec i les pensions de solidaritat per a la gent gran i per a persones amb discapacitat.

Però no és només una qüestió de quantitats liquidades, sinó també de la bona feina feta, per tots els professionals -treballadors públics i de centres concertats- que conformen el sistema de serveis socials i socio-sanitaris. En aquest sentit, crec que és especialment remarcable la feina que han fet

les persones que treballen al **Servei d'Atenció Domiciliària**, un servei que vam centralitzar i reorganitzar durant l'anterior legislatura i que s'ha convertit en una peça clau de l'atenció a les persones grans: Perquè endarrerix -o evita- el seu ingrés en una institució residencial, perquè permet que aquestes persones continuïn actives i presents en el seu entorn habitual i perquè és un tipus de servei que no es va aturar durant la Covid-19 i que ha demostrat ser més resiliènt davant l'impacte d'una pandèmia com la que hem viscut. És per això que el Servei d'Atenció Domiciliària serà una de les claus de volta del Pla Nacional per a la Gent Gran en què està treballant el Govern.

L'impacte negatiu de la Covid-19 en les nostres vides no només s'ha traduït en un cost econòmic claríssim i en unes conseqüències socials innegables; sinó que també ha tingut i està tenint -en algunes persones- un impacte d'ordre psicològic. És per això que la primavera passada, des del Ministeri de Salut es va posar en marxa el **programa d'atenció psicològica Covid**, que en aquests moments ja compta amb 18 professionals de la psicologia que hi participen.

Senyores conselleres i senyors consellers,

L'esforç financer que el Govern i el sector públic en el seu conjunt han fet per pal·liar els efectes sanitaris, econòmics i socials de la pandèmia del SARS-CoV-2 no haurien estat possibles si Andorra hagués arribat al març del 2020 en una situació d'endeutament insostenible. Ben al contrari: Vam entrar a la crisi del coronavirus amb **un endeutament molt moderat, del 34% del producte interior brut**. I això va ser gràcies a la feina d'estalvi i de bona gestió pressupostària duta a terme durant les dues legislatures precedents.

Evidentment que, en un moment de *shock* com el provocat per la pandèmia, és l'obligació del Govern injectar diners a l'economia, garantir que el motor -que s'ha aturat de cop per causes exògenes- podrà tornar a funcionar a ple rendiment un cop aquestes causes desapareguin. Però també és obligació d'un govern responsable equilibrar els seus comptes i estalviar quan les coses van bé. Perquè seria massa fàcil recordar les polítiques anticíclics només quan les coses van malament.

Quan, a l'inici del confinament del 2020, es va fer popular la frase "Andorra només ens té a nosaltres", el seu significat era -sobre tot- el de l'autoresponsabilitat. El de saber que si ara hem pogut fer un sobreesforç és perquè havíem estalviat abans; el de tenir present que haurem de tornar a la consolidació i a l'equilibri pressupostari tan aviat com sigui possible; perquè el nostre país és massa fràgil per suportar els nivells d'endeutament que suporten països més grans; i de la mateixa

manera que vam apel·lar a la ciutadania a seguir responsablement les recomanacions i les restriccions acordades, també hem de fer aquest exercici de pedagogia pressupostària.

És obvi i a ningú se li escapa que el Govern, en els propers anys, necessitarà recaptar més diners. No només per compensar el gran esforç financer que ha hagut de fer arran de la pandèmia, sinó també per fer front a alguns reptes que ja teníem plantejats i que s'han intensificat en els últims mesos. Al llarg de la meua intervenció d'avui em referiré a la introducció de dos impostos finalistes: la taxa verda sobre els hidrocarburs i la taxa turística; destinades la primera a finançar polítiques de lluita contra el canvi climàtic i, la segona, a compensar l'impacte que el turisme té sobre el territori i a finançar polítiques en favor de la millora de la qualitat i la diversificació de l'oferta turística del país.

En paral·lel, el Govern entrarà a tràmit parlamentari una **reforma de la imposició directa**, especialment de l'impost de societats i del règim de les plusvàlues immobiliàries. Una reforma que no té estrictament -o exclusivament- un afany recaptatori, sinó que vol revisar -principalment- el règim de deduccions de l'impost de societats per garantir que aquelles empreses que guanyen diners contribueixen de forma efectiva -dins d'uns mínims- al sosteniment de les finances públiques. El nostre sistema fiscal és jove, però ja tenim uns anys d'experiència. I la voluntat del Govern i dels tres grups parlamentaris de la majoria és mantenir Andorra com un país de fiscalitat moderada. Moderada i equitativa. I és precisament en aquesta segona part del binomi on el nostre sistema fiscal precisa d'un ajustament: Per fer el model més equitatiu i, en definitiva, més just.

Parlar de distribuir el cost d'una crisi com la que hem viscut, d'augmentar els recursos públics i de dur a terme una reforma fiscal -per bé que moderada i amb voluntat de consens- sempre genera inquietud. I és normal. Però mentre jo estigui el capdavant del Govern, ni el meu equip, ni els consellers dels grups parlamentaris demòcrata, liberal i de Ciutadans Compromesos, ni jo mateix, no farem res que pugui comprometre la bona marxa de la recuperació econòmica.

Una recuperació que, no és només una expectativa, sinó que ja podem dir que és una realitat: **Durant el segon trimestre d'aquest 2021, el producte interior brut va créixer un 25%** respecte el segon trimestre de l'any passat. De fet, el repunt del PIB ha estat pràcticament equivalent a la davallada sobtada que l'economia va experimentar durant el segon trimestre del 2020. En aquest sentit, entre abril i juny d'aquest any, l'economia andorrana va créixer a un ritme major al de

l'economia dels països veïns -el PIB d'Espanya va augmentar un 19,8% i el de França, un 18,7%- i al de la mitjana europea -que va ser del 13,8%-.

La recuperació del PIB ha anat acompanyada d'una **millora substancial de les xifres d'atur** al llarg dels darrers mesos. L'agost passat es va tancar amb un total de 670 persones inscrites en recerca de feina al Servei d'Ocupació, una xifra clarament inferior als 914 inscrits l'agost del 2020.

Amb tota la cautela a què els mesos d'incerteses que hem viscut ens obliguen, crec que podem afirmar que la recuperació de l'economia és una recuperació sòlida i que l'estiu que deixem enrere no serà una excepció com ho va ser l'estiu del 2020.

I a la base d'aquesta recuperació, d'aquest retorn progressiu a la normalitat, hi ha l'efecte -a Andorra i al nostre entorn- de la **campanya de vacunació**. L'any i mig que deixem enrere se'ns ha fet molt llarg, a tots; però, a la vegada, la rapidesa amb què s'han desenvolupat diverses vacunes contra la Covid-19 i la bona implementació dels programes de vacunació són un motiu d'optimisme i de confiança en el futur.

Actualment, el percentatge de persones majors de 16 anys que han rebut les dues dosis del vaccí contra la Covid-19 assoleix a Andorra el 70%. I tot just hem iniciat dues campanyes de vacunació específiques: una tercera dosi per a les persones residents en centres socio-sanitaris, persones trasplantades i persones sotmeses a tractament de diàlisi; i la vacunació dels infants entre 12 i 16 anys.

Des de l'inici de la campanya de vacunació la incidència del virus ha disminuït de manera dràstica, i no només la incidència -i això potser sigui encara més important- també la gravetat: En aquests moments Andorra té 41 casos actius i cap hospitalització per coronavirus. El cribratge de la població escolar realitzat les darreres setmanes també ha donat uns resultats esperançadors: cap positiu de 5.429 persones. Però cal no abaixar la guàrdia: El percentatge de població adulta que encara no ha decidit vacunar-se continua essent notable, especialment per a un virus que continua mutant i davant del qual no estem en condicions d'afirmar que haguem assolit l'anomenada immunitat de ramat.

Fa pocs dies, l'editorial d'un rotatiu del país deia "Faci's el favor, demani tanda al COEX", en referència al centre de vacunació situat a l'antiga plaça de braus d'Andorra la Vella. Jo encara aniria més enllà i diria: "faci'ns el favor". Perquè participar de la vacunació és un acte de responsabilitat cap a un mateix, sí, però també és un acte de responsabilitat cap al conjunt de la societat: Si avui no hi ha pacients amb Covid ingressats ni a l'UCI ni a planta; si hem pogut anar aixecant les

restriccions a les activitats econòmiques i socials; si el curs escolar pot començar amb una certa normalitat; si hem recuperat la mobilitat amb els països veïns i el flux de visitants i de turistes... si avui podem mirar el futur proper amb una certa esperança és gràcies a totes les persones que han decidit participar de les campanyes de vacunació. Totes les persones que, davant d'un repte i d'un problema de dimensions difícils de calcular, han decidit ser part de la solució.

A vegades -i és humà- tenim la memòria massa curta i tendim a oblidar amb rapidesa els dies en què els nostres serveis sanitaris no estaven gaire lluny de la saturació; en què no sabíem si tindríem prou llits d'UCI o prou respiradors per als pacients de Covid que els necessitessin; o en què la xifra de víctimes mortals de la malaltia pujava cada dia. 130 persones han perdut la vida al nostre país com a conseqüència del coronavirus; 130 persones per a les quals avui vull tenir un sentit record.

Senyors consellers, senyores conselleres,

El ràpid desenvolupament i producció de les vacunes i la seva eficàcia són un motiu -ho deia abans- d'optimisme i de confiança en la ciència. I l'èxit notable de les campanyes de vacunació han de ser també un motiu de **confiança en les institucions**.

Molt sovint, des d'aquesta tribuna jo i altres caps de Govern que m'han precedit hem insistit en el valor de les institucions: En la conveniència que el món s'organitzi en un ordre multilateral, amb institucions polítiques com l'Organització de les Nacions Unides o el Consell d'Europa -de les que Andorra en forma part des de fa dècades-, com la Unió Europea -amb la qual estem negociant un acord d'associació-, com el Fons Monetari Internacional o l'OCDE, que contribueixen a una bona governança econòmica i financera... O com, per al cas que ens ocupa, l'Organització Mundial de la Salut i -concretament- el Projecte COVAX.

Sense aquestes **institucions multilaterals** i sense una bona **política bilateral** -en aquest cas amb França, Espanya i Portugal- Andorra ho hauria tingut força més complicat per tenir accés a les més de 100.000 dosis de vacunes que hem rebut fins ara.

És molt fàcil criticar les institucions -les nacionals i les internacionals-; i, evidentment, totes aquestes institucions tenen mancances que cal anar corregint. Però la crítica fàcil, la unilateralitat, l'aposta per buscar solucions fora dels canals institucionals... tot això forma part d'aquella temptació contra la que advertia al principi: la de voler donar solucions simples -i simplistes- a problemes complexos.

Fem un exercici: Imaginem la campanya de vacunació sense l'Organització Mundial de la Salut; sense mecanismes de cooperació entre els països; en un entorn europeu en què no existís la Unió Europea i les relacions entre els països estiguessin presidides per l'unilateralisme i el nacionalisme més ferotges; i on Andorra -des d'una visió curt terminista- no hagués anat assumint compromisos en els diversos fòrums multilaterals i en les seves relacions bilaterals.

La resposta és clara: La campanya de vacunació no hauria estat possible. A Andorra, per descomptat. I als països més grans probablement tampoc. Perquè, posats a estendre la desconfiança cap a les institucions, també podríem imaginar un món on no hi hagués cap entitat ni autoritat que certifiqués la seguretat o l'eficàcia de les vacunes.

I el que val per les vacunes, també val pel que ha vingut després o el que està venint després. El 13 de juliol Andorra signava amb França l'acord que permet el **reconeixement del certificat sanitari** del nostre país a la Unió Europea. Si avui els ciutadans d'Andorra es poden desplaçar cap als països veïns, especialment cap al nord, i dur a terme les activitats d'una vida social i professional normals és gràcies a aquest certificat. I és gràcies, en el fons, a un entramat institucional que fa molts anys que existeix: Des de les relacions bilaterals i multilaterals d'Andorra fins a -molt més antiga- l'existència del copríncipat i les relacions privilegiades amb la República Francesa.

A vegades hem sentit a dir -amb un punt de menyspreu cap al que Europa i la Unió Europea representen- que Andorra, en tant que país sobirà, hauria de privilegiar les relacions amb països molt més allunyats de nosaltres, i segurament més propers als nous nuclis de concentració del poder econòmic mundial. Certament, Andorra ha d'estar atenta a aquesta evolució i fer els possibles per ser present també en aquests països i en aquest mercats. Però no ens enganyem: la internacionalització de l'economia andorrana, la diversificació del nostre teixit productiu, el desenvolupament futur i -fins i tot- l'enfortiment de les nostres institucions i la nostra sobirania comencen per mantenir i per intensificar les relacions amb els països veïns i amb l'entorn europeu en el seu conjunt.

La primavera passada vam acollir a Andorra la **Cimera Iberoamericana** de caps d'Estat i de Govern, després de més de dos anys de Secretaria pro tempore. Una cimera una mica atípica, pel seu format semipresencial, però que va ser -sens dubte- un pas decisiu d'Andorra en el si de la comunitat internacional. Un èxit pel que fa a l'organització i als resultats en uns moments -que no eren els de setembre, sinó els d'abril del 2021- certament complicats per dur a terme esdeveniments multitudinaris. La Cimera política -i també la Trobada econòmica que, amb encert, va organitzar la Confederació Empresarial Andorrana- van posar de manifest fins a quin punt Andorra és vista

com un interlocutor fiable i com un país atractiu; segurament mai prou ben conegut, això sí. Però l'important és que l'atractiu d'Andorra rau en la combinació d'un binomi que té molta força: **Som un país diferent i, a la vegada, som un país europeu.**

Andorra és atractiva perquè té unes particularitats -que abasten àmbits tan diversos com les institucions, la història, l'economia, els valors, la cultura o la societat-; i, a més, és un país profundament europeu, incardinat al cor del vell continent: amb tot el que això representa d'estabilitat, de progrés econòmic i social i de missió històrica.

Doncs bé, aquest és el binomi a preservar. Aquest és el binomi a potenciar: ser diferents i ser europeus. O, dit d'una altra manera: tenir una identitat forta i, a la vegada, formar part d'un projecte més gran. Ser reconegut, poder ser entès, ser homologable ha d'equivaldre -per a nosaltres- a ser percebuts com un país diferent en positiu.

Ser reconegut és ser part -a la nostra manera- del procés de construcció europea. Però va més enllà, ho reconec, ho he simplificat dient "ser europeu". Ser reconegut és -també- haver aplicat una resposta a la pandèmia en la línia de les recomanacions de l'Organització Mundial de la Salut. Ser reconegut, ser homologable, és fer part del Fons Monetari Internacional o seguir les línies marcades per l'OCDE. I tenir una política cultural que s'inspira en els valors de la UNESCO. I fer nostres els objectius de desenvolupament sostenible de l'Agenda 2030 de les Nacions Unides. I tot això no ens fa menys andorrans, ni menys autèntics, ni menys únics. Ben al contrari, això és el que ens permet explicar i posar en valor la nostra autenticitat.

En els darrers 12 mesos s'han fet avenços importants per seguir consolidant Andorra com un país i una economia homologables. Em referia ara fa uns instants a la nostra condició de país europeu i tindrè oportunitat de parlar -en aquesta primera intervenció- de l'estat de les negociacions de l'acord d'associació amb la Unió Europea.

Però, si m'ho permeten, em referiré abans a d'altres avenços que també considero significatius: El 17 d'octubre de l'any passat, poques setmanes després del darrer debat d'orientació política, **Andorra es va adherir al Fons Monetari Internacional.** En el moment de l'adhesió vam tenir ocasió d'avaluar l'impacte positiu que això tenia per a la qualificació d'Andorra per part de les agències de ràting, per a la credibilitat de la plaça financera i de l'economia en el seu conjunt i per confirmar la robustesa del país durant la primera avaluació, duta a terme la primavera passada.

Ara bé, a ningú se li escapa que la credibilitat que dona formar part d'organitzacions multilaterals com l'FMI va acompanyada també de responsabilitat, per seguir les seves recomanacions i aplicar en conseqüència les conclusions de les seves anàlisis. En aquest sentit, una de les principals recomanacions del Fons és la necessitat de constituir reserves financeres internacionals, de les quals fins ara el nostre país n'estava mancat. D'entrada, la quantitat dipositada per Andorra a Washington en adherir-se a l'FMI ja compta com una reserva. A més, el Ministeri de Finances està treballant per incrementar abans de finals d'any les reserves internacionals de forma significativa. En paral·lel -i aprofitant la propera tramitació del Projecte de llei del pressupost- el compte de compensació, que es nodreix amb aportacions del Govern i els comuns, també passarà a computar-se com una reserva internacional.

Totes aquestes mesures tenen per objectiu reforçar la resiliència d'Andorra i la seva economia davant d'eventuals dificultats; i, evidentment, serveixen -ja ara- per diversificar les fonts de finançament de l'Estat. La primavera passada, el Govern va dur a terme la **primera emissió internacional de bons**: Una emissió de deute públic per valor de 500 milions d'euros en bons verds, socials i sostenibles a 10 anys amb un interès de l'1,25%. La demanda rebuda per comprar aquest deute, llistat a Luxemburg, va ser de 2.400 milions d'euros: és a dir, gairebé cinc vegades més del que Andorra oferiria. Crec que, com a andorrans, ens hem d'alegrar de la confiança que el nostre país i la seva economia generen, en aquest cas en 157 inversors d'una vintena de països com Alemanya, Suïssa, el Regne Unit, Holanda, Israel, Àustria o els Estats Units, entre d'altres. I hem de recordar que aquesta emissió de bons hauria estat impensable sense ser membres del Fons Monetari Internacional.

En la línia -també- de diversificar les fonts de finançament de l'Estat, el maig del 2020 Andorra va esdevenir membre del **Banc de Desenvolupament del Consell d'Europa**. Una iniciativa que va sorgir del Partit Socialdemòcrata, com ja vaig tenir ocasió de reconèixer ara fa un any. Arran d'aquell acord, Andorra va obtenir un finançament de 12 milions d'euros a 15 anys per sufragar part de les despeses associades a la Covid-19; i en aquests moments estem negociant una segona línia de finançament amb aquesta institució a la qual tindrè ocasió de referir-me més endavant, quan parlem del repte de la digitalització.

Així mateix -i donant compliment a una de les previsions del full de ruta Horitzó23- el Govern està negociant un conveni de cooperació entre Andorra i el **Banc Europeu d'Inversions**; una cooperació que estaria especialment encaminada al finançament de projectes d'infraestructures de comunicació -com podria ser el ferrocarril- que per la seva naturalesa tenen un caràcter transfronterer.

També molt vinculada al reconeixement i a l'homologació d'Andorra i el seu model econòmic hi ha la xarxa de **convenis per evitar la doble imposició**, que actualment consta de vuit CDIs en vigor amb França, Espanya, Portugal, Luxemburg, Liechtenstein, Malta, Xipre i els Emirats Àrabs Units, i un novè CDI amb Xile que estem negociant. L'ampliació d'aquesta xarxa de convenis ha estat una demanda constant dels representants empresarials i el Ministeri d'Afers Exteriors ha intensificat les negociacions. En aquest sentit, al llarg del darrer any s'han tancat les negociacions del conveni de doble imposició amb Hongria, que se signarà a principis del mes vinent per part dels dos ministres d'Exteriors. Així mateix, la primavera passada, el ministre de Finances va signar el CDI entre Andorra i San Marino amb motiu de la visita a la República. Durant els propers mesos continuaran les negociacions ja iniciades amb Bèlgica i amb els Països Baixos, i aquesta mateixa tardor una delegació andorrana es desplaçarà a Suïssa per avaluar la possibilitat d'iniciar les negociacions per a un CDI entre ambdós països.

Així mateix, al llarg del 2022 es preveuen iniciar les negociacions per concloure convenis de no doble imposició amb Canadà, la República Txeca, Bulgària, Croàcia i Eslovènia.

Senyores conselleres, senyors consellers,

En el procés d'homologació d'Andorra hi juga un paper molt destacat l'**acord d'associació amb la Unió Europea**. En els 12 mesos que han transcorregut des del darrer debat d'orientació política hi ha hagut algunes evolucions significatives en aquest sentit: La més important és la que van protagonitzar els presidents dels grups parlamentaris presents en aquesta Cambra, a finals d'octubre del 2020, quan vam subscriure l'acord polític nacional per prosseguir amb les negociacions.

No cal dir que aquest acord reforça de manera molt clara la posició negociadora d'Andorra; ja que és important també que les institucions comunitàries sàpiguen que el consens al tomb de l'acord d'associació i d'aquelles especificitats que Andorra necessita preservar és un consens que va més enllà de l'Executiu i de la majoria que li dona suport.

A més, una conseqüència directa d'aquell acord polític ha estat la creació d'una taula de treball amb els agents econòmics i socials per tal d'abordar i de consensuar l'estratègia negociadora al voltant de qüestions cabdals com les polítiques d'immigració, les prestacions socials i la lliure circulació de serveis.

Al llarg dels últims mesos i setmanes s'ha treballat amb els representants empresarials, sindicals i professionals per anar construint una posició de negociació que garanteixi que Andorra continua tenint el control dels fluxos migratoris, per defensar que el model de protecció social andorrà és àmpliament homologable amb els estàndards europeus i que la lliure circulació de serveis s'aplicarà a Andorra de forma gradual i progressiva, dotant el país i l'exercici de les professions liberals de la regulació adequada que garanteixi la qualitat del servei. És des d'aquesta posició transversal i reforçada que encararem les properes rondes de negociacions.

Tot i que la irrupció de la pandèmia ha endarrerit gairebé un any el ritme de les negociacions i l'horitzó temporal per tenir un acord tancat (del desembre del 2022 al segon semestre del 2023), la perspectiva és raonablement positiva, ja que al llarg dels últims mesos s'han obtingut alguns acords parcials que van en la línia de les propostes efectuades per la part andorrana, com són: una excepció a la liberalització del mercat de l'electricitat, amb el manteniment de FEDA com a operador públic principal per a la compra, el transport i la distribució de l'energia elèctrica; derogacions importants en alguns annexos del projecte d'Acord que alliberen Andorra d'una part notable de la càrrega administrativa que suposa l'adopció del cabal comunitari; o el fet que la reduïda dimensió territorial del país sigui presa en consideració a l'hora d'assumir obligacions en matèria d'estadística.

Els propers mesos seran cabdals en l'avenç de les negociacions, especialment coincidint amb la presidència francesa del Consell de la Unió Europea, el primer semestre de l'any vinent. Tenim l'acord de la República Francesa per avançar durant la seva presidència en qüestions importants per a Andorra, i en els últims mesos s'han intensificat els contactes entre el Ministeri d'Afers Exteriors i la Secretaria d'Estat d'Afers Europeus i els seus homòlegs francesos per preparar el que, sens dubte, seran sis mesos especialment intensos i crucials.

A l'inici d'aquesta intervenció deia que una gran part dels ciutadans del nostre país viuen amb l'expectativa -amb el dubte, fins i tot- de saber si Andorra serà capaç d'oferir oportunitats de progrés a noves generacions cada cop més ben preparades i en àmbits i sectors cada vegada més amplis. Sens dubte, la diversificació del nostre model econòmic és una peça clau perquè aquest país continuï sent una terra d'oportunitats. I en el procés de diversificació, l'acord amb la Unió Europea no és una condició suficient, però sí necessària: No n'hi haurà prou amb l'associació amb Europa per diversificar l'economia, però sense aquesta associació, la diversificació serà molt difícil, o pràcticament impossible.

Per això, la qüestió de l'acord d'associació amb la Unió Europea s'ha d'encarar amb una visió a llarg termini i amb una dosi important de generositat i de perspectiva. Perquè és evident que aquest

acord suposarà un esforç d'adaptació per a molts sectors de la nostra economia; és clar que suposarà un pas més en el camí cap a l'obertura i la competitivitat; però és que l'alternativa és l'estancament i el monocultiu d'uns sectors tradicionals que ja estan molt madurs i que tenen el recorregut que tenen.

L'acord d'associació amb la UE reforça aquell binomi de què parlava abans: ser diferents i ser europeus o, el que és el mateix, ser autèntics i ser homologables. I no hem de renunciar ni a una cosa ni a l'altra.

Senyores conselleres i senyors consellers,

En els darrers dotze mesos, el Govern ha continuat treballant per incentivar l'aparició i la consolidació de nous sectors en l'economia, en clau d'innovació, amb regulacions específiques com la llei dels **esports electrònics** o la modificació de la llei de serveis de confiança electrònica, per donar valor jurídic a les transaccions fetes amb tecnologia **blockchain**, ambdues ja aprovades pel Consell General.

Així mateix, aquesta Cambra va rebre el juliol passat el Projecte de llei **d'economia digital, emprendoria i innovació**, que regula i dona cobertura legal a figures com el teletreball o els nòmades digitals, estableix mesures destinades a fomentar l'emprenedoria, com un règim de *startups*, la possibilitat de crear zones econòmiques especials, la regulació dels *coliving* i els *coworking* i la regulació del *crowdfunding* seguint el requeriments de la Unió Europea. El text també promou mesures per al foment de la innovació, com el marc de la regulació *sandbox* o l'establiment de *living labs* en els quals poder desenvolupar projectes d'innovació.

La diversificació s'ha de fer en clau d'innovació i la innovació sempre està estretament vinculada amb la recerca. És per això que calia optimitzar la gestió de la recerca i la innovació des de la vessant pública, i amb aquest objectiu vam enviar a aquesta Cambra i el Consell General va aprovar la llei de la **Fundació Andorra Recerca i Innovació**, que permet modernitzar l'Institut d'Estudis Andorrans i establir una estreta col·laboració entre aquest Institut i ActuaTech. La Fundació ja s'ha posat a treballar en una anàlisi de l'ecosistema d'innovació actual de país i en la definició d'una estratègia que es presentarà durant el mes de novembre en la primera edició de l'Andorra Innovation Summit.

Un altre projecte que ha d'afavorir la diversificació de l'economia però que, a la vegada, requereix d'una implementació meditada i acurada és el de la **zona franca**. A data d'avui, s'ha dut a terme una anàlisi dels models internacionals i s'ha definit la proposta d'un model propi per a Andorra. A la vegada, s'han identificat i s'estan analitzant possible ubicacions, i s'ha iniciat l'adaptació de la normativa duanera necessària per dur a terme el projecte. Així mateix, s'està treballant en la preparació del plec de bases per tal de poder convocar el concurs internacional durant els propers mesos.

Evidentment, en paral·lel a la regulació de nous sectors i al foment de la innovació, cal una feina constant per **donar facilitats als emprenedors, així com per simplificar i agilitzar tràmits i processos**. És amb aquesta voluntat que durant els últims mesos d'aquest any i el primer semestre de l'any vinent, el Govern farà arribar al Consell General un projecte de llei transversal adreçat als treballadors per compte propi, les modificacions de les lleis d'inversió estrangera i de societats i la llei reguladora de la professió dels gestors que són -en definitiva- una de les cartes de presentació del nostre país per a emprenedors i inversors internacionals.

Al llarg del darrer any s'han agilitzat i simplificat els tràmits d'empresa, passant dels 244 dies anteriors als 98 dies actuals. S'ha simplificat i digitalitzat el procediment de dipòsit de comptes i la declaració tributària per a treballadors per compte propi i empreses. Actualment s'està treballant amb els comuns per tal d'unificar el tràmit d'obertura de comerç en un model conjunt i homogeni.

La simplificació i agilització dels tràmits vinculats a la creació d'empreses s'inscriuen en una revisió general dels més de 4.000 tràmits diferents que gestiona l'Administració pública i que s'estan transformant cap a un **model d'organització per processos**, que posa el ciutadà al centre del sistema. Així doncs, es passarà d'una visió vertical dels tràmits i de la feina que es fa des de l'Administració a una visió transversal, on el que compta és el resultat del procés.

Entenem que aquest canvi en el model de gestió implicarà un esforç d'adaptació per part dels treballadors públics; però també estic convençut que una millora en l'eficiència i l'eficàcia tindrà un impacte positiu en el clima laboral i en la motivació dels funcionaris. En aquest àmbit, i honorant un compromís de l'acord d'investidura, en les properes setmanes entrarem a tràmit parlamentari una **reforma de la llei de la Funció Pública**. El text va més enllà de la inclusió de la jornada laboral i la millora de la participació sindical -en la línia del que demanava el Tribunal Constitucional- i homogeneïtza la condició de funcionari. El projecte de llei també millora la promoció interna dels treballadors per a totes les administracions, revisa els principis de mobilitat i amplia a totes les administracions la possibilitat de gaudir dels programes d'ocupació.

La transició cap a un model d'organització per processos està estretament lligada amb el **programa de transformació digital**, que ha de donar un impuls a l'agilització burocràtica, però que -sobre tot- ha de ser un factor de canvi, de modernització i de competitivitat per al teixit productiu del país. Al costat de la digitalització progressiva dels tràmits destinats a les empreses i a la ciutadania en general, d'ara fins que acabi el 2022 es duran a terme projectes com la implementació del model d'interoperabilitat de país, la creació d'una agència nacional de ciberseguretat, el desenvolupament d'un nou model de dades de país i d'un nou model d'identitat digital sobirana, la definició de noves solucions de pagaments electrònics, la creació d'un nou marc certificador de competències digitals, el desplegament del pla de digitalització dels centres educatius i la implementació de l'expedient judicial electrònic.

La digitalització del sector públic és una peça fonamental per a la innovació i la diversificació. A més, cal incidir també en la transformació digital del sector privat. Des del Govern, estem treballant amb el Banc de Desenvolupament del Consell d'Europa per obtenir durant els propers mesos una nova línia de finançament associada a la digitalització, amb un **programa de subvencions i crèdits tous per incentivar la transformació digital del sector privat**.

En el desplegament del programa de transformació digital també hi té un paper cabdal l'acció d'**Andorra Telecom**, ja que una part destacada de les inversions de la parapública per al període 2020-2023 serveixen per finançar part dels projectes del programa. Donant així continuïtat al que ha estat una constant en els darrers anys: Fer un ús estratègic de les empreses de titularitat pública per contribuir a la transformació i la diversificació econòmiques.

La resta d'inversions d'Andorra Telecom previstes per als propers anys -com són el desplegament de la xarxa 5G, l'increment de la connectivitat i de la banda ampla internacional amb una nova línia amb França, i la millora de la interconnexió nacional i internacional de dades- també contribuiran a la transformació digital del país i del seu teixit productiu.

La inversió en digitalització també és important en els projectes de futur de **FEDA**. El pressupost de l'empresa pública de producció i distribució d'electricitat per al 2022 contempla una inversió de 4 milions en el procés de digitalització de l'entitat; un procés que ha de permetre una gestió diferent de l'energia, més flexible i adaptada a la volatilitat dels mercats, que tregui el màxim profit de les dades, que integri cada vegada més fonts d'energia diferents i que aporti més informació i serveis per als clients. La part més visible, però ni de bon tros l'única, d'aquest procés, és la instal·lació de comptadors intel·ligents.

Senyores i senyors consellers,

He anat desgranant moltes de les accions del Govern que han de contribuir a diversificar el nostre model de desenvolupament econòmic. Des d'accions executives molt concretes per digitalitzar i modernitzar àmbits del sector públic, passant per regulacions de noves activitats i noves realitats i arribant -és clar- a grans apostes a llarg termini com l'adhesió a l'FMI o l'acord d'associació amb la Unió Europea.

Però la diversificació de l'economia no es decreta. Perquè no la fa el Govern: la fan les empreses, els professionals, els emprenedors, els inversors... En una democràcia liberal i en una economia de mercat el Govern incentiva, afavoreix, regula, dona les seguretats i garanties necessàries; però no controla, ni pilota, ni decideix quins projectes empresarials es fan o es deixen de fer.

Per això els fruits no sempre arriben del dia a l'endemà ni cal esperar efectes immediats de les accions i decisions que s'implementen.

La primavera passada, **el Govern i la multinacional Grífols presentaven el projecte d'un centre de recerca en immunologia** que s'instal·larà a la parròquia d'Ordino. I aquest projecte és el resultat d'una decisió estratègica de la companyia -en primer lloc- i d'un llarg procés en què Andorra ha anat homologant i obrint el seu model econòmic i s'ha dotat d'instruments que donen seguretat jurídica als inversors.

El projecte de Grífols té per a Andorra una importància estratègica de primer ordre i és, en certa mesura, un catalitzador i un exemple perfecte del que signifiquen els processos d'obertura i de diversificació econòmica. Es tracta d'una multinacional d'un prestigi indiscutible, d'una iniciativa amb un alt valor afegit, amb un potencial d'innovació i de generar sinèrgies innegable, focalitzat en una àrea que des del punt de vista de la recerca representa el futur -la immunologia és el futur i la virologia és, en bona mesura, el passat- i que pertany a un sector fins ara absent al país.

A la vegada -no ens enganyem- també és un projecte que ens posa a prova, que servirà per mesurar el grau de maduresa i de solidesa de la nostra aposta per l'obertura, la diversificació i la innovació. Però és, per damunt de tot, una iniciativa que pot servir per desenvolupar un nou sector d'activitat perfectament alineat amb el model de país que molts volem per a Andorra; m'atreviria a dir que una gran majoria d'aquesta Cambra vol per a Andorra.

Quan parlem del futur dels nostres joves -segurament més ben preparats que qualsevol generació que els hagi precedit i amb capacitació en els sectors més diversos- necessitem projectes com el de Grífols. Projectes alineats -com és el cas- amb la recerca i la innovació, amb la lluita contra el canvi climàtic, amb l'economia circular o amb la transició energètica.

La pandèmia ens ha fet prendre consciència -amb més força que mai abans- del perill que representa tenir una part tan gran del nostre PIB depenent del sector serveis i -molt especialment- dels serveis relacionats amb el turisme. I, per tant, el desenvolupament de noves activitats han d'anar de la mà de la innovació i la recerca tecnològiques. Però no es tracta -i ho he dit moltes vegades- de substituir uns sectors per uns altres. Perquè l'**economia de serveis de qualitat** que tenim també és un actiu a l'hora de desenvolupar i atreure projectes innovadors.

Pensem per exemple en el valor que representa tenir un **sistema financer propi**, amb unes entitats bancàries i uns professionals del sector financer -fins i tot més enllà de la banca- arrelats al país. Això representa, sens dubte, un valor afegit. I la progressiva millora, modernització i internacionalització del sector financer andorrà contribueix a reforçar l'atractiu d'Andorra per a altres activitats allunyades de l'activitat financera.

I el que aplica als serveis financers, també ho podem predicar d'altres activitats, com el sector del turisme i del comerç. L'atractiu d'Andorra per a emprenedors i professionals internacionals també té a veure amb la qualitat d'aquests serveis.

Per això -i més després d'aquest any i mig que ha estat especialment difícil per a aquest sector- cal intensificar les polítiques de suport i de millora del **turisme** i del **comerç**. Si el Consell General aprova el projecte de llei que entrarem a tràmit parlamentari les properes setmanes, la intenció del Govern és implementar l'impost sobre les estades als allotjaments turístics, popularment conegut com a taxa turística, durant el 2022.

La **taxa turística** -que s'ha consensuat amb els actors empresarials i amb els representants dels sectors directament afectats- es constituirà com un impost finalista que ha de servir per finançar projectes que contribueixin a millorar la qualitat dels serveis turístics, desestacionalitzar l'afluència de visitants, diversificar l'oferta del país i maximitzar l'experiència positiva dels clients. Així mateix, durant els primers anys de funcionament, una part del que es recapti en concepte de taxa turística s'invertirà en el finançament de l'**edifici multifuncional**, que ha de servir per posicionar Andorra com una destinació de congressos, esdeveniments i espectacles. Així, en els propers mesos

s'impulsarà definitivament el concurs per construir aquesta infraestructura, la ubicació de la qual ja s'ha decidit conjuntament amb el Comú d'Andorra la Vella.

Més enllà de la introducció d'aquest impost finalista, la política turística per als propers 12 mesos passa per mantenir la **promoció** en un escenari molt competitiu, marcat per les accions molt potents d'alguns països orientades a potenciar el turisme intern. Per aquest motiu, estem treballant per organitzar diversos esdeveniments culturals i de lleure durant tot l'any, en la línia de l'Andorra Mountain Music Festival que ha estat tot un èxit. A la vegada, reconduïrem el posicionament amb marques de prestigi internacional i desenvoluparem nous productes i noves ofertes basades en la natura, la gastronomia, la cultura, els esports i la salut. I, per tal de garantir la qualitat, s'aplicarà un control encara més estricte a l'oferta dels allotjaments turístics i s'intensificarà la lluita contra l'intrusisme.

L'altre gran sector afectat de forma molt directa per la pandèmia ha estat el del **comerç minorista** -especialment aquell que depèn més de l'afluència de visitants-. Però a diferència del turisme en el sentit estricte, el comerç ja presentava una crisi estructural -a Andorra i arreu- prèvia i independent a la pandèmia, basada principalment en el canvi d'hàbits dels clients i en l'eclosió del comerç online.

En aquest sentit, des del Ministeri d'Economia se seguirà treballant per implementar el Pla estratègic del comerç en estreta col·laboració i diàleg amb les associacions de comerciants. En paral·lel, s'estan duent a terme accions per resoldre o pal·liar problemes concrets: Recentment s'han simplificat els tràmits duaners perquè les persones que viuen a Andorra i efectuen compres a l'estranger puguin complir amb les seves obligacions tributàries i paguin l'IGI en el moment d'entrar les mercaderies al país; aquesta reforma, a més, s'acompanyarà d'una intensificació de les inspeccions.

D'altra banda, a partir d'aquesta setmana, el 95% de les operacions comercials d'importació o d'exportació es podran fer telemàticament, eliminant així bona part de la burocràcia i dels volums ingents de paper.

Finalment, un cop s'aprovi el Projecte de llei de taxes d'intercanvi aplicades a les operacions amb targeta, a partir de l'1 de novembre els comerços del país podran veure reduïdes les comissions a les que han de fer front per mantenir l'operativa de pagaments amb targetes de crèdit.

El Govern ha demostrat, en el que portem de legislatura, que també vetlla per la diversificació i la reconversió del sector més tradicional entre els tradicionals: el **sector agrícola i ramader**. Ara tot just fa un any aprovàvem el Reglament relatiu a la producció ecològica, pensat perquè els productors agrícoles andorrans puguin beneficiar-se d'un certificat homologable al de la resta de països. Seguint en aquesta línia, aquesta tardor aprovarem un nou paquet d'ajuts per afavorir i incentivar la producció ecològica de proximitat; perquè també d'aquesta manera estem unint en una acció els objectius de diversificació i de resiliència amb el mandat de la sostenibilitat.

La línia d'ajuts a la producció ecològica serà un pas més en el ferm compromís de l'Executiu amb el sector primari; un compromís que les dificultats de la pandèmia no han aturat, ans al contrari: amb el Reglament d'ajuts per al benestar animal de les explotacions bovines, el total d'ajuts directes que el Govern injecta en el sector agrícola i ramader ha arribat gairebé als 3 milions d'euros, incrementant-se any rere any. Aquests ajuts van dirigits a conceptes tan diversos com les pràctiques tradicionals de muntanya, el dall dels prats, la conservació de la biodiversitat i la producció de qualitat.

També el sector agrícola i ramader precisa d'unes polítiques transversals que l'ajudin a alinear-se amb els objectius de desenvolupament sostenible i que garanteixin la transició generacional. Amb aquesta voluntat -i també per donar resposta a necessitats i problemes de diversa índole- el Govern farà arribar en les properes setmanes al Consell General un Projecte de llei òmnibus adreçat a l'agricultura i que modificarà lleis com les d'agricultura i ramaderia, d'ordenació del territori i urbanisme, del comerç del cadastre, i dels allotjaments turístics, així com el pla RENOVA per a la implantació d'energies renovables.

En el capítol de la diversificació del sector agrícola i ramader juga un paper important el projecte posat en marxa per l'Executiu per estudiar la viabilitat del cultiu i la transformació del cànnabis amb finalitats terapèutiques. Ho volem fer des de les màximes garanties i partint de l'evidència científica; per aquest motiu, el Ministeri de Medi Ambient, Agricultura i Sostenibilitat ha encomanat a l'Institut de Recerca Tecnològica Agrària de Catalunya l'avaluació de les oportunitats que pot oferir la introducció del cultiu i la transformació del cànnabis per a usos estrictament medicinals, com ja s'està produint en diversos països de la Unió Europea i d'arreu.

Senyores conselleres i senyors consellers generals,

Si, d'una banda, la diversificació és el que ha de fer més sostenible i resilient la nostra economia, també tenim el deure d'assegurar que el nostre model de desenvolupament és sostenible des d'un punt de vista mediambiental. La lluita contra el canvi climàtic representa un repte d'abast global del qual Andorra no en queda exclosa, com tampoc no hem quedat al marge de la pandèmia del coronavirus i dels seus efectes.

Una de les prioritats de la legislatura -així m'hi vaig comprometre al debat d'investidura- era reduir la nostra dependència de les energies fòssils, avançar cap a un ús més eficient dels recursos, mitigar l'impacte que l'activitat humana té sobre el medi natural i el paisatge, i repensar la manera com produïm, consumim i tractem els residus. En aquest darrer punt té una especial importància el Projecte de llei d'**economia circular**, que el Govern va entrar tràmit parlamentari abans de l'estiu després d'un any i mig de treball i de consens amb les associacions empresarials i altres actors de la societat civil.

El nou paradigma de l'economia circular ens obliga a pensar en l'ús o la transformació que farem dels productes un cop arribin al final de la seva vida útil, a reorientar la manera com consumim, a trobar estratègies que facin que el que fins ara eren residus es converteixin en subproductes que tinguin alguna altra utilitat. Abasta qüestions tan diverses com la fi dels plàstics d'un sol ús, la disminució dràstica del malbaratament alimentari, la gestió de residus i fins i tot la producció d'energia.

El projecte de llei obre la porta a iniciatives molt ambicioses, però també marca uns mínims que s'han d'assolir d'aquí a l'any 2035: Augmentar el percentatge de reciclatge de residus fins a assolir com a mínim els nivells establerts en les directives europees, reduir en un 10% la generació de residus urbans, situar el consum d'aigua per sota els 150 litres per persona i dia -considerant la població equivalent i tenint en compte que al nostre país hi ha una gran afluència turística- i reduir el malbaratament alimentari en un 50% abans del 2030.

D'altra banda, l'estratègia d'economia circular, que es començarà a desenvolupar un cop s'aprovi -si s'escau- la llei, integrarà el que fins ara era el Pla nacional de residus.

També en el capítol del desenvolupament de textos legislatius, durant el darrer any el Ministeri ha treballat en el desplegament reglamentari de la Llei de **conservació del medi natural, de la biodiversitat i el paisatge**, regulant l'impacte dels grans esdeveniments en el medi natural, les activitats professionals que es desenvolupen al medi i la classificació de la flora i fauna protegides.

Una qüestió a la que aquest Govern està donant una importància cabdal, que està relacionada amb la protecció de la biodiversitat i del medi natural, però també amb la convivència de les activitats humanes amb aquest medi natural és la candidatura que pretén que Andorra sigui el primer país del món considerat de manera íntegra **reserva de la biosfera**. En aquests moments ja s'ha presentat el projecte i s'està duent a terme una fase participativa amb l'objectiu de presentar la candidatura a la UNESCO durant el 2022.

Quan parlava -fa una estona- de les negociacions de l'acord d'associació amb la Unió Europea, m'he referit a l'excepció que demanem -i hem aconseguit- perquè Forces Elèctriques d'Andorra (FEDA) continuï sent l'operador públic de referència en la producció, compra i distribució d'energia al país.

Des de la seva adquisició per part de l'Estat, fa gairebé quatre dècades, FEDA ha estat un dels motors de modernització del país i la seva economia -de fet, molt abans de convertir-se en FEDA, FHASA ja havia estat un motor de desenvolupament i de progrés-; i ara, amb la importància cabdal que tenen les polítiques energètiques, és quan es demostra més que mai l'encert del Govern d'adquirir l'elèctrica a mitjans dels anys 80 del segle passat.

Però abans de seguir parlant de transició energètica, crec que val la pena fer un apunt sobre la **funció social de FEDA**: El mercat internacional de l'energia elèctrica és especialment volàtil i aquesta volatilitat es tradueix en augments de preus de l'electricitat molt accentuats. La bona planificació, la visió a llarg termini i la missió pública que té FEDA permeten que aquests pics no es transformin en un augment de les tarifes inassumible per al consumidor final.

En el fons, aquesta funció social que fa FEDA està directament relacionada amb la transició energètica i l'aposta per **fonts d'energia menys contaminants**. Perquè una de les maneres de mitigar els efectes adversos de la volatilitat del mercat energètic és, precisament, diversificar les fonts de producció. L'**energia eòlica**, per exemple, encaixa en aquestes necessitats, perquè permet produir durant tot l'any, i especialment als mesos d'hivern que és quan Andorra té puntes importants de demanda d'electricitat. Per això durant els propers mesos se seguirà treballant en l'estudi d'un parc de producció d'energia eòlica a la zona del Maià.

Com a infraestructures per a la transició energètica, també les centrals de **cogeneració** donen una resposta òptima a les necessitats de demanda d'Andorra: D'una banda permeten produir electricitat i, de l'altra, gràcies a les xarxes de calor ofereixen una alternativa a la calefacció de gasoil i a la

calefacció elèctrica. En aquest capítol, durant el darrer any hem posat en marxa la xarxa de calor de la Comella i hem impulsat de la modificació el règim jurídic de CTRASA, l'accionariat del qual passarà a ser assumit íntegrament per FEDA en cas que aquesta Cambra aprovi el projecte de llei que es troba actualment a tràmit parlamentari. De fet, quan la calor produïda al centre de tractament de residus s'utilitza -no només per produir electricitat, com fins ara- sinó també per alimentar una xarxa de calefacció, estem fent un pas més cap a un model econòmic circular. De cara al futur, els projectes en matèria de xarxes de calor i cogeneració seran culminar el projecte de xarxes de fred i calor a Escaldes-Engordany, aprofitant la remodelació de l'avinguda Fiter i Rossell que està duent a terme el Comú; i engegar una central de cogeneració i xarxa de calor al Pas de la Casa, com la que ja funciona des de fa uns anys a Incles, donant servei a Soldeu i a El Tarter.

Amb l'objectiu de diversificar les fonts d'energia i buscar una producció més sostenible -i també per augmentar la producció nacional i avançar en termes de sobirania energètica- durant els propers 12 mesos donarem un impuls important a l'energia **fotovoltaica**: amb una prova pilot a Grau Roig i incentivant encara més la inversió privada en petites instal·lacions solars.

Més enllà de l'augment de la producció nacional, Andorra ha assolit durant l'últim any una fita històrica: **més del 50% de l'energia elèctrica que consumim prové de fonts renovables**, gràcies a la producció nacional i als acords que FEDA ha subscrit amb les elèctriques francesa i espanyola, EDF i Endesa.

En el gran repte que suposa la transició energètica i la lluita contra el canvi climàtic, no només hem de trobar alternatives d'energia més neta i augmentar la producció nacional, sinó que també hem de ser capaços de consumir menys energia i, per tant, de contenir la demanda i fomentar un consum més eficient.

Sabem -perquè així ho vam identificar en el moment de fer la nostra contribució nacional a l'Acord de París- que les dues principals fonts d'emissió de gasos d'efecte hivernacle i els dos principals generadors de demanda d'energia al país són la climatització dels edificis i la mobilitat. Per això seguirem impulsant les dues principals línies de subvenció: El Programa Renova, destinat a millorar l'eficiència energètica dels edificis, i el Programa Engega, pensat per incentivar la mobilitat elèctrica. Al llarg dels anys, el **Programa Renova** ha injectat més de 12 milions d'euros en concepte de subvencions directes i més de 16 milions en préstecs avalats pel Govern. A més, aquesta línia d'ajuts no només té uns efectes beneficiosos per al medi ambient, sinó que també té un efecte

anticíclic en moments en què la demanda del sector de la construcció baixa -que no és el cas actual, com tots sabem-.

El **Programa Engega**, des que es va reorientar cap a la mobilitat sostenible, ha ajudat a finançar l'adquisició de més de 1.400 vehicles elèctrics, híbrids o de baixes emissions, amb una dotació pressupostària global al llarg dels últims anys superior als 5 milions d'euros. Amb tot -cal ser realistes- la penetració del vehicle elèctric al país és encara escassa: Només un 0,7% del parc mòbil és elèctric, un percentatge que millora lleugerament en el cas de les furgonetes, un 1,22% de les quals són elèctriques.

Per tal de donar un nou impuls a aquesta qüestió, el Govern aprovarà properament l'Estratègia Nacional de la **Mobilitat Sostenible**; una estratègia que s'haurà de desplegar en plans de mobilitat parroquials que condicionaran la revisió dels plans d'ordenació i urbanisme de cada parròquia. La mobilitat sostenible inclourà mesures de racionalització dels desplaçaments, foment dels desplaçaments a peu, impuls de la mobilitat poc contaminant, i prioritització de l'ús del transport públic col·lectiu intermodal i del transport públic compartit.

La mobilitat torna a ser -ho deia al principi- un dels principals problemes del país. Ens ho diuen les enquestes sobre les preocupacions dels ciutadans i ens ho diu l'evidència cada cop que sortim al carrer. Diversos factors hi ha contribuït: la bona marxa econòmica dels darrers anys, l'augment progressiu de la població resident, les bones xifres d'afluència turística, i tot aquest procés s'ha accentuat amb un canvi d'hàbits dels ciutadans que han fet reduir la xifra d'usuaris habituals del **transport públic**. Probablement, en algun moment a l'inici de la pandèmia es va estendre la falsa creença -però en aquell moment semblava justificat- que el transport públic podia ser un focus de contagi. L'experiència i les dades ens demostren que -un cop implementats els protocols de seguretat adequats- això no és així i el transport públic és completament segur.

En qualsevol cas, ja abans de la pandèmia, Andorra tenia un dèficit d'utilització del transport públic. És per això que el Govern ha fet una aposta clara pel foment del transport públic amb la posada en marxa -aquest mateix mes- d'un abonament mensual de 30 euros sense límit de desplaçaments; essent aquest un primer pas per avançar cap al bitllet únic i la targeta d'abonament única que serà possible un cop implementada i desplegada l'aplicació mòbil MOU-T-B.

El foment del transport públic també té una incidència i una relació molt esteta amb les polítiques de joventut i, per aquest motiu, establim un sistema generalitzat de transport públic subvencionat

per a tots els joves del país i es crearà un abonament per als joves amb un import equivalent al 50% de la tarifa general.

Totes aquestes polítiques són possibles gràcies al finançament que es rebrà de la recaptació del nou **impost especial sobre els hidrocarburs**, així com de la taxa de tinença de vehicles. Aquest impost ha de ser -i així es va debatre el juliol passat en aquesta Cambra- un instrument en favor de la mobilitat sostenible i de la progressiva descarbonització de l'economia.

La qüestió de la mobilitat també està directament relacionada amb el dèficit d'**infraestructures de comunicació** i la necessitat de desenclavar el país. Durant els propers 12 mesos -igual que els 12 mesos anteriors- continuarem amb treballs de millora i eixamplament de la **xarxa viària**, sabent -com sabem- que les inversions es veuen afectades per la necessitat de reequilibrar els comptes públics després de la pandèmia. Tot i així, el Govern seguirà treballant en l'eixamplament de la carretera general 2 entre Canillo i l'Aldosa, a la zona de la Trava, de la carretera general 1 entre Sant Julià i la frontera hispanoandorrana, a la zona de Tolse, i de la carretera general 3 entre la rotonda dels Dos Valires i l'enllaç amb la carretera d'Anyós.

En paral·lel, s'han intensificat els treballs per diversificar les vies d'arribada a Andorra: La setmana passada, el Ministeri de Presidència, Economia i Empresa convocava el primer concurs per a la comercialització de vols regulars des de l'**aeroport d'Andorra-La Seu d'Urgell**, en aquest cas una connexió amb Madrid. Seguint el pla de negoci, si aquesta línia dona els resultats esperats, en un futur proper es podran dur a terme altres concursos per a línies regulars amb altres aeroports europeus.

Així mateix, s'està preparant també el concurs per a la concessió de la construcció i explotació de l'**heliport nacional** que es construirà al Pla de la Caubella, a tocar de l'estació de Pal. El Ministeri també està treballant en un estudi de viabilitat del transport per cable i -juntament amb el Ministeri d'Ordenament Territorial i Habitatge- en una anàlisi i diagnòstic globals de les possibilitats d'Andorra de millorar tota la seva mobilitat interna i desenclavar-se geogràficament.

Senyores conselleres i senyors consellers,

Si la mobilitat torna a ser una de les principals preocupacions dels ciutadans, no ho és menys la qüestió de l'accés a l'**habitatge**. I aquest -com altres temes que ens ocupen avui- és un d'aquells

problemes complexos als quals no es pot donar una resposta simple. I és un problema complex perquè té una dimensió social evident -l'accés a l'habitatge a un preu assequible-, perquè té una derivada econòmica òbvia -l'habitatge té un pes important en el cost de la vida i, per tant, en la competitivitat dels salaris que poden pagar les empreses del país-, perquè té implicacions urbanístiques i de marc normatiu -les persones o empreses que decideixen posar en el mercat o construir habitatges de lloguer demanen certesa, previsió i seguretat jurídica- i perquè es tracta d'un mercat amb uns cicles molt lents -des que es genera la demanda fins que l'oferta pot igualar-la passen anys, perquè el cicle productiu és molt llarg-.

Tot això fa que pretendre donar una solució única, simple i ràpida al problema de l'habitatge sigui pràcticament impossible. Des de l'honestedat i la consciència de saber que la solució és complexa -i sovint lenta-, des de la necessitat de trobar un equilibri entre interessos contraposats, i des de la humilitat de saber que aquest problema no el pot resoldre tot sol el Govern, el meu equip i jo estem treballant per pal·liar el efectes de la manca d'habitatge de lloguer a un preu assequible.

El 17 de juny passat el Consell va aprovar la creació de l'**Institut Nacional d'Habitatge**, que ha de ser una eina de governança eficaç, tant per definir les línies mestres de la política d'habitatge -des del rigor tècnic- com per disposar d'informació acurada sobre el mercat de l'habitatge: perquè la lentitud dels cicles productiu del sector de l'habitatge es pot compensar -potser no totalment, però si de forma notable- amb una major transparència de la informació. El sistema d'indicadors d'habitatge i el fitxer de dades dels contractes de lloguer ens han de permetre avançar en aquesta direcció.

Més enllà de la bona governança del mercat, la qüestió de l'habitatge té una dimensió social. És per això que hem posat en marxa un **Programa d'emancipació dels joves**, amb subvencions directes per afavorir l'accés a l'habitatge de lloguer d'aquest col·lectiu. Així mateix, també s'han **flexibilitzat els requisits per accedir als ajuts a l'habitatge de lloguer**.

En el capítol dels incentius, cal destacar la **bonificació d'un 15% extra a la subvenció** que reben els propietaris en concepte del **Programa Renova** si posen el seu habitatge al mercat de lloguer.

A més, des de l'Executiu treballem per tirar endavant projectes d'habitatge públic, tant en la vessant de l'habitatge social com en la de l'habitatge a preu accessible. En el primer capítol, durant els primers mesos de l'any vinent, el Govern rebrà la **Casa Aristot Mora**, un edifici que es destinarà a habitatge de protecció pública en virtut del conveni subscrit entre el Ministeri d'Afers Socials i la Fundació Privada Armor ara fa tres anys. Aquests habitatges aniran destinats a les persones que

no tenen pràcticament recursos i haurà de servir com una primera pedra, una base per a un nou projecte de vida.

Però més enllà de la qüestió estrictament social, hi ha també el problema d'aquelles persones que -tot i tenir uns ingressos estables- s'estan veient excloses del mercat per la manca d'habitatge de lloguer i per l'alça dels preus. Per donar resposta a aquesta qüestió es constituirà en les properes setmanes el **Fons d'Habitatge** que tindrà per objectiu posar habitatge de lloguer al mercat a un preu assequible, però també rendible. Un Fons que d'entrada ja serà dotat amb més de 10 milions d'euros. Abans, però, que aquest projecte sigui una realitat, el Govern ja s'ha posat a treballar: El març passat vam destinar 385.000 euros per a la redacció d'un **projecte d'habitatge assequible a la zona de la Borda Nova**, a Andorra la Vella, i els habitatges es començaran a construir l'any vinent.

Deia fa uns instants que una de les causes del problema de l'habitatge és la lentitud dels cicles del mercat. Això fa que també siguin lentes les solucions: Perquè els incentius que donem per fomentar la construcció d'habitatge de lloguer i els projectes que tirem endavant de construcció d'aquest habitatge -ja sigui social o a preu assequible- també triguen anys a veure la llum. Això és el que ha fet que els últims anys haguem optat per **congelar els contractes de lloguer d'habitatges que arribaven al seu terme**.

Perquè, tot i que sabem que aquestes mesures intervencionistes són contraproductives a llarg termini -perquè encara incentiven menys la construcció d'habitatges de lloguer-, són necessàries mentre i quan les polítiques d'habitatge que hem anat posant en pràctica no donin els seus fruits. És per això que creiem que cal seguir protegint les persones que veuen que el seu contracte de lloguer expira el 2022 i, per tant, caldrà mantenir la pròrroga forçosa dels lloguers; això sí, preveient també mecanismes de flexibilització progressiva que permetin als propietaris actualitzar la renda de lloguer de manera gradual, en aquells casos en què no es genera una desprotecció per al llogater.

Finalment, també en el capítol de l'habitatge i de l'obra privada i pública en general, cal destacar la redacció d'un projecte de llei que arribarà properament al Consell General: la **Llei d'ordenació de l'edificació**, que és un pas important en la modernització del nostre ordenament jurídic i que va encaminat a donar les garanties i la seguretat pertinents a tot el sector de la construcció.

La qüestió de l'habitatge va molt directament lligada al cost de la vida i -des d'un punt de vista econòmic- a la competitivitat dels salaris. En aquest sentit, en la línia del que hem fet els darrers anys, seguirem apujant el **salari mínim** i les **pensions contributives** més baixes per sobre de

l'IPC, per arribar progressivament al 60% del salari mitjà, tal i com marca la Carta Social Europea. Aquest augment del salari mínim –cal recordar-ho- també redunda en un increment del Llinar Econòmic de Cohesió Social i, per tant de totes les pensions i prestacions no contributives.

Senyores i senyors consellers,

Si la lluita contra el canvi climàtic i l'accés a un habitatge a preu assequible són problemes que -des de la nostra particularitat- Andorra comparteix amb altres països, el mateix passa amb la **sostenibilitat del sistema públic de pensions**. L'arribada a l'edat de jubilació de la generació dels *baby boomers* posarà el sistema públic de pensions -a Andorra i arreu- en una situació de tensió important.

És cert que al nostre país -a diferència de diversos països europeus- el sistema encara genera superàvits i va incrementant les reserves; però no és menys cert que tots els estudis actuàrials coincideixen en assenyalar que, un cop el sistema entri en dèficit, les reserves s'esgotaran molt ràpidament i la càrrega financera per a l'Estat serà del tot inassumible per molt que treballem per incrementar els recursos públics.

Andorra no té la capacitat fiscal de països més grans, especialment si volem mantenir -i aquest Govern i aquesta majoria així ho volen- un sistema impositiu d'una intensitat moderada. A més, tampoc no podem obviar que en els darrers 12 anys, la cotització a la CASS per a la branca de vellesa ha augmentat 4 punts: del 8% vigent fins al 2009 al 12% actual. Sense aquests augments molt probablement ja hauríem començat a consumir les reserves.

Per això saludo la iniciativa de tots els grups parlamentaris d'haver creat una Comissió d'Estudi, oberta també als representants patronals i sindicals del Consell Econòmic i Social. I espero que d'aquesta Comissió en surti un pacte d'Estat que ens permeti anar augmentant progressivament la sostenibilitat del sistema públic de pensions, partint de dues premisses: L'Estat ha de garantir -per la via de la CASS i per la via de les polítiques socials- una vellesa digna; i la càrrega social que es deriva d'aquest sistema no pot comprometre el desenvolupament econòmic.

En el fons, aquestes dues premisses són les que guien tota la política social del Govern. Al llarg dels anys -abans d'aquesta legislatura i abans que jo mateix tingués cap responsabilitat de govern- Andorra s'ha anat dotant d'un model de protecció social que combinava aquestes dues aspiracions:

garantir la dignitat i l'autonomia de les persones -és a dir, donar resposta a la demanda de prestacions socials del país- i, a la vegada, tenir un cost assumible per al teixit productiu del país; una combinació de sostenibilitat social i sostenibilitat econòmica. He parlat fa una estona dels ajuts econòmics ocasionals, del suport a les persones i a les famílies, de polítiques d'habitatge i de joventut i -ara tot just- de pensions i de vellesa.

Però l'activitat del Ministeri d'Afers Socials, Joventut i Igualtat engloba altres àmbits en els quals també s'ha seguit treballant en els darrers mesos. Començant per la **història social compartida** - una rèplica en l'àmbit social de la història clínica compartida- que ha de servir per fer un millor seguiment de les persones i una gestió més eficient i efectiva dels recursos públics; una eina que serà possible gràcies al Programa de transformació digital a què em referia abans.

Un dels projectes de llei que feia objecte dels compromisos que vaig assumir durant el darrer debat d'orientació política, és el referit a l'aplicació efectiva del dret a la **igualtat de tracte i oportunitats i a la no-discriminació entre homes i dones**. El Govern el va enviar al Consell el març passat i un cop s'aprovi -si així s'escau- procedirem a la seva implementació i desenvolupament reglamentari. I seguirem amb accions tan importants com la posada en marxa de l'Observatori de la Igualtat, el desenvolupament del Pla de Victimització Secundària i la implementació del Programa per al foment de l'ocupació de les dones en situació de vulnerabilitat.

Tot i així, mentre es tramita el projecte de llei al Consell, l'Executiu ha seguit treballant en aquest àmbit, amb la modificació del Reglament que reconeix a favor de les **víctimes de violència de gènere i domèstica** el dret a l'assistència lletrada ja en el moment d'interposar una denúncia prop del Servei de Policia. I també amb la signatura d'un conveni amb la Universitat d'Andorra per formar professionals susceptibles de detectar i intervenir en casos de violència de gènere i domèstica; una formació que en aquests moments ja ha arribat a més de 200 professionals del país.

Amb la voluntat de seguir avançant en la plenitud efectiva dels drets de les dones, a principis de la legislatura vam posar en marxa -complint amb un compromís electoral i d'investidura- el **Servei Integral d'Atenció a la Dona**, que depèn del Ministeri de Salut per la seva naturalesa, eminentment enfocada a la salut sexual i reproductiva. Durant el primer any de funcionament - entre el març del 2020 i el març del 2021- el Servei va atendre 21 dones d'entre 16 i 45 anys, 17 de les quals van demanar informació sobre la interrupció voluntària de l'embaràs, una sobre un test d'embaràs, una sobre mètodes anticonceptius i una darrera sobre malalties de transmissió sexual. Més enllà de les seves funcions d'orientació i d'assessorament, el Servei lliura de forma gratuïta la píndola de l'endemà des del març d'enguany.

Un altre àmbit que en els darrers anys ha viscut una evolució considerable i un canvi conceptual important és el de l'**autonomia personal**, el que abans anomenàvem polítiques adreçades a les persones amb discapacitat; perquè precisament el nou model posa l'èmfasi en les capacitats de les persones i en fomentar i promoure la seva autonomia. Per això en els propers mesos ampliarem el Programa de Vida Independent que duem a terme amb la Fundació Privada Nostra Senyora de Meritxell, implementarem un nou model de valoració per capacitats en col·laboració amb la Universitat de Barcelona i consolidarem el programa de detecció, valoració i atenció precoç de la discapacitat adreçat a infants d'entre 0 i 6 anys.

Detecció precoç dels problemes, actuació preventiva i foment de l'autonomia són també els principis que inspiren el primer **Pla Nacional de la Infància i l'Adolescència**, que està ultimant el Govern. En aquest mateix àmbit també, a finals del primer semestre de l'any que ve està prevista la posada en marxa del **Centre Residencial d'Educació Intensiva (CREI)**, que ha de ser un instrument clau per abordar i reconduir aquells infants i adolescents amb problemes conductuals greus.

Senyores conselleres, senyors consellers,

Crec que val la pena remarcar que en uns anys en què ens hem vist obligats a retallar la inversió pública per fer front a la despesa associada a la pandèmia del coronavirus i les seves conseqüències econòmiques i socials, no hem aturat aquelles inversions que tenen les persones i les seves necessitats al centre. Parlo del Centre Residencial d'Educació Intensiva, dels habitatges de lloguer assequible de la Borda Nova o dels treballs de **condicionament i de millora de diversos centres educatius**, com l'ampliació del centre de batxillerat de l'Escola Andorrana, situat a la Margineda, les obres al centre escolar de Ciutat de Valls per acollir els alumnes del Lycée Comte de Foix o l'acondicionament de l'edifici de les Columnes -on fins fa poc hi havia la Seu de la Justícia- per ubicar-hi a partir d'aquest mes el Centre de Formació al Llarg de la Vida i l'Àrea de Formació, Recursos Pedagògics i Innovació.

Durant l'últim any i durant els propers mesos, des del Ministeri d'Educació s'està duent a terme una **profunda reforma de la formació professional** per tal de donar resposta al problema de manca de professionals qualificats en àrees importants per al teixit productiu del país, així com per alinear la formació professional andorrana amb els nivells d'exigència internacionals. És amb aquest objectiu que s'ha canviat l'estructura de la formació professional passant a tenir batxillerats

professionals d'un cicle de dos cursos. Així mateix, s'ha creat una formació professional inicial de la qual aquest setembre ja han començat tres branques: estètica i perruqueria, manteniment d'habitatges i instal·lacions i serveis comercials; amb una molt bona acceptació. Cal dir que la posada en marxa d'aquests cursos s'ha fet en contacte amb les empreses i professionals dels sectors i atenent les necessitats del teixit empresarial.

També en la línia d'una formació clarament orientada a la capacitació laboral i a donar resposta a les demandes del mercat, s'està duent a terme una aposta clara per la **formació continuada i ocupacional** i es treballa per a la **validació de l'experiència professional**. Amb l'aprovació del **Marc Andorrà de Qualificacions** promourem l'aprenentatge permanent al llarg de la vida, ens dotarem d'eines per garantir la qualitat de les formacions i qualificacions que s'imparteixen i s'obtenen al país, i augmentarem la transparència, la comparabilitat i l'homologació internacional de les qualificacions emeses al Principat.

L'ampliació i millora de l'oferta formativa del país també s'ha continuat desplegant en altres fronts: Aquest any s'ha graduat la primera promoció del **Batxillerat Internacional de l'Escola Andorrana**, amb el diploma de batxillerat i el diploma bilingüe que atorga l'organització IB. Finalment, s'ha aprovat recentment el màster en Ciències de l'Educació que s'ha començat a impartir a la Universitat d'Andorra aquest setembre.

Quan deia que els esforços financers del Govern aquests dos anys marcats per la pandèmia s'havien de centrar i s'estan centrant en les persones també em referia a les inversions i nous projectes en matèria de **salut pública**; i, de la mateixa manera que ens hem esforçat perquè la gestió de la pandèmia de la Covid-19 no eclipsi ni deixi en un segon pla altres prioritats importants, també dins de les mateixes polítiques de salut hem seguit treballant en aquestes prioritats.

Durant el darrer any s'ha consolidat la **via preferent** -amb un 90% dels assegurats a la CASS que ja disposen d'un metge referent-, i l'accés a la **història clínica compartida** -a la qual ja tenen accés més del 80% de provisors. En aquests moments s'està avançant en tota la feina que ha de fer possible implementar ben aviat la **recepta electrònica**, una eina a favor de la seguretat de la prescripció i de l'eficiència del sistema públic de salut. També per treure el màxim profit de les noves tecnologies, s'ha convocat un concurs per al desenvolupament d'una **plataforma de telemedicina**, que ha de millorar i donar tot el seu potencial a les visites no presencials; un format

de visita mèdica que ha crescut de forma exponencial durant els mesos marcats per les restriccions a causa de la pandèmia i que caldrà racionalitzar.

Durant l'any que ve aprovarem la **cartera de serveis**, que actualment està en fase d'anàlisi per part dels col·legis professionals. Així mateix, estem treballant en el **Pla Integral de Salut Mental i Addicions**; l'esborrany del qual ja està en mans de les associacions perquè facin les observacions pertinents durant la tardor.

En el capítol de les inversions en infraestructures, s'ha posat en marxa la **nova àrea de cirurgia major ambulatoria** de l'Hospital i s'han adaptat i millorat sensiblement els espais del Servei d'urgències.

I pel que fa a projectes amb els quals ens havíem compromès en anteriors edicions d'aquest debat, ja s'ha creat i posat en funcionament el **Laboratori Nacional d'Epidemiologia** i s'ha donat inici al **Programa de donació de medul·la òssia**, que actualment consta amb 64 persones inscrites.

Una línia d'actuació destacable de la política de l'Executiu en matèria de salut pública és la **promoció dels hàbits de vida saludables** com a acció preventiva de patologies i trastorns i com a foment d'un envelliment amb qualitat de vida. I això em porta a parlar d'una altra àrea on el Govern no ha deixat de destinar esforços, fins i tot durant els mesos més difícils, la tardor del 2020 i l'hivern del 2021. Em refereixo al sector de l'esport.

Des del Ministeri de Cultura i Esports s'ha coordinat i posat en marxa una **campanya d'àmbit nacional per a la promoció de l'activitat física**, adreçada a la ciutadania en general, però especialment pensada i adaptada per als col·lectius amb necessitats especials; les accions que fan part d'aquesta campanya s'han treballat amb les diferents associacions i compta també amb la implicació de les set administracions comunals, així com de les empreses del sector privat aglutinades al tomb del clúster d'Esports.

Em sembla rellevant remarcar que l'esport a Andorra ocupa un lloc preeminent de la vida social; és una de les primeres coses que noten aquelles persones que ens visiten per primera vegada: Al nostre país, la pràctica de l'esport és arreu. Aquest va ser un dels motius que va portar el Govern a **declarar l'esport com a sector d'interès nacional** l'abril passat. El motiu d'aquesta declaració és clar: L'esport s'ha consolidat al nostre país com una activitat d'una importància transversal: Té una vessant de salut pública i qualitat de vida que acabo d'esmentar; té un component eminentment

esportiu, de pràctica d'esport professional i d'elit, que està a l'alça a casa nostra en múltiples disciplines esportives; però té també -cada cop més- un innegable valor turístic.

Tant la pràctica d'esport amateur com la celebració de proves de primer nivell són dos atractius claríssims que contribueixen a diversificar i desestacionalitzar la nostra oferta turística. Cal tenir en compte, a més, que el pes econòmic de l'esport no es limita al turisme, sinó que abasta molts altres àmbits del teixit empresarial: des dels *e-sports* fins al disseny, fabricació i venda de material esportiu. I, finalment, també són cada cop més nombrosos els professionals de l'esport que han decidit fer d'Andorra casa seva.

Tot plegat fa que sigui molt difícil explicar l'Andorra d'avui sense parlar del món de l'esport i per això, doncs, el nostre país ha estat pioner en declarar l'esport com un dels pilars de la seva societat i la seva economia.

I això no han estat només paraules. Com també ha passat amb el món de la cultura -tindrè oportunitat de referir-me més endavant- el Govern ha estat especialment sensible per garantir que la pràctica esportiva podia continuar i no quedava aturada per les restriccions vinculades a la pandèmia. Ara ens sembla llunyà, perquè tot va molt de pressa, però és significatiu el fet que -amb l'excepció del confinament estricte de la primavera del 2020- els gimnasos a Andorra van seguir oberts durant la segona i tercera onada de la pandèmia de la tardor i l'hivern passats; crec que érem un dels pocs -poquíssims- països d'Europa on els gimnasos no van tancar les seves portes en aquell període.

Durant aquests mesos -a més- també hem seguit invertint en infraestructures esportives i desplegant programes que tenen la pràctica de l'esport en el seu centre i en el seu focus: Hem ampliat i completat els serveis que ofereix el **Centre de Tecnificació Esportiva d'Ordino**; hem licitat el servei de preparació física per a aquelles federacions que no en disposen i seguirem treballant per adequar més espais del centre de tecnificació i per desenvolupar més serveis de medicina esportiva i de fisioteràpia i recuperació.

Senyores conselleres, senyors consellers,

Un dels àmbits en els quals el Govern i el Consell General han esmerçat més esforços legislatius i reglamentaris -no només aquesta legislatura, sinó també en les dues legislatures precedents- ha estat la reforma de la **Justícia** i la codificació del dret privat, amb l'objectiu de donar als operadors

jurídics -advocats, procuradors, batlles, magistrats i fiscals- els instruments adequats que permetin una agilització i descongestió de l'Administració de Justícia, així com una major seguretat jurídica per a un país que està obrint i homologant la seva economia.

Conscients -com som- que totes les lleis i reformes aprovades al llarg dels últims anys necessiten temps per donar els fruits esperats, el Govern està treballant amb el Consell Superior de la Justícia en un **pla de xoc** per dotar de més recursos l'Administració de Justícia i el Ministeri Fiscal. Aquest possible esforç pressupostari s'uneix a l'entrada en vigor del Codi de Procediment Civil, aquest mateix any, i a la modificació de la Llei del Saig, encaminada a reforçar la desjudicialització de l'execució de les resolucions judicials. Així mateix, en els propers mesos s'entrarà a tràmit parlamentari el **Projecte de llei del procediment contenciós administratiu**, que també haurà d'agilitzar i descongestionar aquest àmbit processal. Amb un horitzó temporal més a llarg termini, també s'han iniciat els treballs del **nou Codi de procediment penal**, una norma cabdal i complexa que requereix una actualització completa.

Aquest procés de reforma, unit a la progressiva **codificació del dret privat** impulsada en aquesta Cambra pel Grup Parlamentari Demòcrata al llarg de les dues últimes legislatures, constitueix el full de ruta del Govern pel que fa a l'Administració de Justícia. Un programa que aposta per la millora, la simplificació i la sistematització del dret processal, amb un pes clar de l'oralitat, que obre les portes a la resolució dels conflictes per la via extrajudicial -ja sigui l'arbitratge o la mediació- i que codifica i modernitza el dret per tal de donar una major seguretat jurídica.

Pretendre millorar notablement el món de la Justícia abordant-lo només des de la perspectiva de la jurisdicció, és a dir, d'aquella part de les controvèrsies que acaba judicialitzada seria una mala política. Per això l'arbitratge i la mediació són fórmules que van a l'alça a arreu; i Andorra no és una excepció. I aquestes fórmules extrajudicials, de fet, reforcen i milloren també la via judicial.

És una mica el mateix que s'esdevé -al meu entendre, i si se'm permet l'analogia- entre la democràcia representativa i la **participació ciutadana**. Partim de la convicció -com a mínim el Govern i els grups que li donen suport així ho consideren, com va quedar clar des del primer moment de la legislatura, en ocasió del debat d'investidura- que les institucions de la democràcia representativa no només segueixen perfectament vigents, sinó que són la millor manera de gestionar els afers públics i de canalitzar les expectatives, les demandes, les necessitats i les queixes dels ciutadans.

Però les institucions públiques avui serien impensables sense el complement de la participació ciutadana; un complement indispensable que no qüestiona les institucions, sinó que -ans el contrari- les reforça. Per això hem posat en marxa i consolidat la plataforma visc.ad, com a eina a l'abast dels diferents ministeris i departaments del Govern per dur a terme processos d'informació i de participació ciutadana.

Durant els propers mesos, seguirem treballant en aquest àmbit, amb el desplegament reglamentari de la Llei de transparència, accés a la informació i participació ciutadana, un cop aquesta Cambra l'aprovi, i amb l'impuls de la nova web.

Dues de les iniciatives de participació ciutadana més destacades de les que hem dut a terme han estat les sessions informatives i de debat, obertes a tota la ciutadania, al tomb de l'acord d'associació amb la Unió Europea i els treballs per definir el contingut del **Llibre Blanc de la Cultura**. Aquest Llibre Blanc ha posat les bases a partir de les quals podrem dibuixar el panorama cultural que volem per a nosaltres; i això és el que haurem de concretar en un pla estratègic que contindrà les accions precises a desenvolupar a curt i a mitjà termini.

I, precisament per no oblidar el curt termini, per no deixar de costat el dia a dia dels nombrosos creadors i actors culturals del nostre país, hem consolidat l'augment del **20% de les subvencions a projectes culturals** que vam dur a terme l'any passat, recuperant la línia d'ajut als llargmetratges i multiplicant per dos els recursos que destinarem a la segona edició del programa **La Cultura no s'atura**, en aquest cas en col·laboració amb els set comuns. El suport al teixit artístic i cultural del país és una aposta clara d'aquest Govern, que va quedar palesa -precisament- en la primera edició de l'esmentat programa, que va arribar en un moment molt complicat i de gestió molt complexa per al món de la cultura i especialment dels espectacles i dels esdeveniments amb públic.

El compromís de l'Executiu amb la indústria cultural té la seva rèplica -en sóc ben conscient i ho agraeixo- en la feina que està duent a terme el Consell General amb la tramitació de la proposició de llei que ha de definir l'**estatut de l'artista**.

Les restriccions pressupostàries a causa de la pandèmia ens van obligar -en vam parlar l'any passat- a posposar el projecte de Museu Nacional -que és, sens dubte, una de les accions clau de la política cultural a llarg termini-. Tot i així, això no ha impedit que continuem invertint en equipaments culturals, com el **nou espai expositiu del Parc Central d'Andorra la Vella**, que obrirà les seves portes a principis de l'any vinent i que ha de suplir el buit que va quedar amb la desaparició de l'Art al Roc, després que el Comú d'Escaldes-Engordany decidís posar fi a la col·laboració amb el

Ministeri de Cultura. Aquest espai expositiu ha de fer un servei important i es complementarà amb els espais del nou **edifici d'Andorra Telecom**. De fet, tot just avui es coneixeran les ofertes del concurs d'idees d'aquest nou edifici, que no només encabirà les oficines definitives d'Andorra Telecom, sinó també un espai dedicat a la recerca i la innovació i un altre espai –com deia- dedicat a la cultura.

En el capítol de les inversions culturals -en aquest cas directament vinculades al patrimoni- cal destacar el projecte de **reconstrucció de Sant Vicenç d'Enclar** -actualment en curs d'adjudicació- i que es durà a terme durant els mesos de la tardor i la primavera de l'any que ve. Altres accions a favor de la preservació del nostre patrimoni cultural són els **entorns de protecció** de Sant Miquel d'Engolasters -ja finalitzat- i els de Sant Joan de Caselles i Sant Serni de Nagol -actualment en curs-.

També en els propers mesos s'adequarà l'espai adjacent a la seu del Ministeri de Cultura, a l'Hotel Rosaleda d'Encamp, per ubicar-hi l'**Arxiu Històric** que compta entre els seus fons amb documents tan importants com un original dels Pariatges. D'aquesta manera anem posant fil a l'agulla per donar resposta a la reivindicació històrica de trobar uns espais més adequats per a les dependències de l'Arxiu Nacional.

El nostre patrimoni històric -i molt especialment les esglésies romàniques- és una peça clau per entendre l'evolució i el caràcter del país. Amb aquest mateix objectiu, s'ha licitat la creació d'un portal web per a la divulgació del **relat nacional**; una eina que posarà al servei del ciutadà una explicació de la història i de la identitat d'Andorra.

La cultura és un actiu fonamental -no l'únic, però sí el més important- per explicar el que som. Per explicar-nos-ho a nosaltres mateixos i per explicar-ho als altres. Per això el Govern ha fet una aposta decidida per a què aquelles manifestacions que expliquen genuïnament el que és Andorra tinguin la consideració de **patrimoni de la humanitat**. En aquest cas parlo de la candidatura a patrimoni immaterial de les festes de l'ós dels Pirineus -que ha estat dipositada al març d'enguany- i la candidatura dels testimonis materials de la construcció de l'Estat dels Pirineus, que ja es troba inscrita a la llista indicativa.

Explicar-nos a través de la nostra cultura. Això és el que pretenem, no només amb les candidatures presentades a la UNESCO, sinó també amb el programa de **diplomàcia cultural**, que estan posant en marxa els ministeris de Cultura i d'Afers Exteriors. Del que es tracta és d'aprofitar la

nostra xarxa d'ambaixades i de legacions diplomàtiques com a plataforma per a la difusió de la feina dels artistes i creadors del país.

Senyores conselleres, senyors consellers,

Fa una bona estona, quan parlava del paper internacional d'Andorra deia que, en certa manera, l'admiració i l'interès que el nostre país suscita es podia resumir en el binomi "som diferents i som europeus". I aquest binomi el podem aplicar a molts àmbits del que és i del que volem que sigui Andorra.

"Som diferents i som europeus", diem per resumir allò que podem consolidar amb l'acord d'associació amb la Unió Europea. "Tenim unes especificitats i -al mateix temps- som homologables", i aquest binomi exemplifica l'encert de signar convenis de doble imposició, formar part del Fons Monetari Internacional o seguir les recomanacions de l'OCDE. És el mateix que hem fet amb la gestió de la pandèmia: Andorra ha seguit el seu camí, amb les seves pròpies decisions -decisiones que, per cert, han despertat un reconeixement positiu en no pocs indrets-, però les decisions no eren només decisions pròpies sinó que també s'inscrivien en un consens internacional: el de la comunitat científica i el de l'Organització Mundial de la Salut.

Però explicar un concepte complex des de la perspectiva de les relacions internacionals, de l'economia o de la salut pública és complicat. Res no és tan ric en metàfores, tan visual en els exemples i tan didàctic en les explicacions com el món de la cultura. L'art ens diu amb un cop d'ull allò que la ciència necessita segles per demostrar. Per això les grans qüestions de la vida precisen d'una aproximació humanística, no només tècnica.

Aquest binomi de què us parlo és el que hi ha al cor -precisament- de les candidatures que presentem a la UNESCO: Són candidatures de manifestacions culturals genuïnament andorranes -com la Casa de la Vall o les esglésies romàniques-, però a la vegada formen part d'un relat i d'un projecte que compartim amb la resta del món.

¿El patrimoni cultural andorrà perd valor en ser reconegut com a patrimoni de la humanitat per la UNESCO? No, ben al contrari: guanya valor i no perd ni un bri de la seva originalitat. Doncs això, que és clar i diàfan en el món de la cultura, ens ha de servir per entendre que la millor manera de posar en valor la diferència és col·locar-la en peu d'igualtat en el si d'un projecte comú.

La millor manera d'explicar la bona resposta d'Andorra a la Covid-19 és emmarcant-la en l'evidència científica i les directrius de l'Organització Mundial de la Salut.

La millor manera de defensar la competitivitat de la nostra economia és formar part de les institucions econòmiques i financeres multilaterals.

La millor manera de garantir el futur del nostre teixit econòmic i social és fent nostres els reptes de la lluita contra el canvi climàtic, la transició energètica i el desenvolupament sostenible.

La millor manera de potenciar els nostres trets diferencials és participant del projecte de construcció europea.

Perquè l'única manera de seguir sent diferents és obrint-nos a un món fet de la suma de moltes diferències.

Allò que és fàcil d'explicar amb metàfores o amb analogies és força més difícil de concretar en accions. Però en això consisteix la nostra feina: la de les 13 persones que ens asseiem als bancs del Govern i la de les 28 que s'asseuen als escons dels consellers.

Amb la meva intervenció d'avui he volgut demostrar com els grans principis generals es tradueixen en polítiques tangibles; sabent que els problemes i les necessitats que es poden enunciar amb una frase senzilla precisen -molt sovint- d'un tractament i d'una solució complexa; i sent molt conscient que als responsables polítics ens pertoca atendre a la vegada allò que és urgent i allò que és important.

Durant un any i mig hem atès sobretot allò urgent; i el Govern ha comptat amb la comprensió, la col·laboració i la guia del Consell General. La gestió de la pandèmia hauria estat impossible sense la participació dels grups parlamentaris. I avui ho vull agrair un cop més: a la majoria i a l'oposició.

Sóc conscient que el programa de govern que he anat detallant al llarg de la meva intervenció suposarà un nou sobre esforç per al Consell, de la mateixa manera que significa un sobre esforç per al Govern. Hem donat resposta de forma conjunta i amb lleialtat mútua a allò que era urgent i estic segur que de la mateixa manera ara serem capaços de donar resposta a allò que és important.

Aquesta és l'orientació política global del Govern que sotmeto a la consideració d'aquesta Cambra.

Moltes gràcies senyora síndica.